

Asia: VN/501/2020

Lausuntopyyntö iäkkäiden henkilöiden palvelukokonaisuutta koskevan lainsäädännön uudistamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Lausunnonantajan organisaatio

Palveluntuottaja

1. Sosiaalihuoltolain 21 §:n mukaisia asumispalveluja ovat tilapäinen asuminen, tuettu asuminen sekä nk. tavallinen palveluasuminen ja tehostettu palveluasuminen. Palveluasumisella tarkoitetaan (kunnan järjestämässä) palveluasunnossa järjestettävää asumista ja palveluja. Erona tehostetun ja tavallisen palveluasumisen välillä on, että tehostettu palveluasuminen sisältää ympärivuorokautiset palvelut. Voitaisiinko tavallisen palveluasumisen käsite mielestänne poistaa lainsäädännöstä?

Ei

2. Jos tavallisen palveluasumisen käsite poistetaan lainsäädännöstä, pitäisikö muutoksen koskea

Ei kantaa

3. Jos tavallinen palveluasuminen (kunnan järjestämässä palveluasunnossa) poistuisi palveluvalikosta, pitäisikö kunnan sosiaalitoimella olla velvollisuus joissakin tapauksissa järjestää asiakkaalle hoitoa ja huolenpitoa turvaavien palvelujen lisäksi myös asunto?

Kyllä

4. Jos tavallinen palveluasuminen jää lainsäädäntöön, pitäisikö omaishoidon tuesta annettua lakia muuttaa niin, että omaishoidon tukea voidaan myöntää myös tavallisen palveluasumisen asiakkaille?

Kyllä

5. Pitäisikö tehostettua palveluasumista ja muita asumis- ja palvelumuotoja voida toteuttaa samassa toimintayksikössä?

Kyllä

6. Voitaisiinko iäkkäiden henkilöiden asumisen monimuotoisuutta edistää muilla lain muutoksilla?

Kyllä

7. JOS vastasitte kyllä kysymykseen 6, kuvatkaa, millaisilla muilla lainmuutoksilla asumisen monimuotoisuutta voitaisiin edistää.

Ikäihmisten asumisessa ja palveluissa korostuvat nykyisellään liikaa vain ääripäät kotihoito ja tehostettu palveluasuminen. Ikäihmisten määrän ja palveluiden tarpeiden kasvaessa ja taloudellisten resurssien ollessa rajalliset, tarvitaan uudenlaisia palvelumalleja ja asumismuotoja, joilla voidaan mahdollistaa ikäihmiselle turvallinen asumisympäristö, riittävät ja yksilölliseen palvelutarpeeseen vastaavat palvelut sekä myös sosiaalisesti hyvä ja tasapainoinen elämänlaatu. Kotihoidon ja tehostetun palveluasumisen välille tarvitaan uudenlaisia ratkaisuja ja monimuotoisuutta, joilla voidaan tarjota yksilöllisiä palveluratkaisuja tilanteisiin, joissa kotihoito ei enää riitä takaamaan turvallista ja tasapainoista elämää omassa kodissa, mutta tehostettu palveluasuminen ei vielä ole tarpeen.

Palveluasuminen asumisen yhteisössä tai palvelukorttelimuotoisessa kokonaisuudessa, jossa palvelut voidaan räätälöidä ja tuottaa tehokkaasti läheltä, voi tällöin olla ihanteellinen ratkaisu. Tavallinen palveluasuminen yhteisöllisenä asumismuotona mahdollistaa myös henkisen turvallisuuden, osallisuuden, osallistumisen ja yhteenkuuluvuuden ja luo puitteet ratkaista ikäihmisten yksinäisyyden tuomia elämänlaadun haasteita.

Muun asumisen muotoja voisivat olla mm. nykyinen kevyttä tukea ja yhteisöllisyyttä tarjoava senioriasuminen, tavallinen palveluasuminen sekä myös mahdolliset uudet ikäihmisten asumisen konseptit. Siirtymä näiden välillä tulisi olla joustavaa ja toteutua ikäihmisen toimintakyvyn ja avun tarpeen perusteella ja muuttuessa. Erillistä tukea tarjoavia asumisen muotoja tulisi olla tarjolla joko samassa yksikössä tai ainakin samassa korttelissa, jotta asuinympäristön ja ihmisten tuttuus säilyy palvelutarpeen ja asumisen tarpeiden muuttuessa. Parhaimmillaan yksilöllisesti lisättävien palveluiden avulla asuminen voisi olla mahdollista samassa palvelukorttelin kodissa, yhden muuton periaatteella.

8. Sosiaalihuoltolain 21 §:n 3 momentin mukaan palveluasumisen saannin edellytyksenä on, että henkilö tarvitsee soveltuvan asunnon sekä hoitoa ja huolenpitoa. Tehostetun palveluasumisen saanti edellyttää lisäksi, että hoidon ja huolenpidon tarve on ympärivuorokautinen. Pitäisikö laissa määritellä tehostetun palveluasumisen saannin edellytykset nykyistä tarkemmin?

Ei

9. Kotipalvelun sisältönä on sosiaalihuoltolain 19 §:n mukaan jokapäiväiseen elämään kuuluvien tehtävien ja toimintojen suorittaminen tai niissä avustaminen. Nämä toiminnot ovat: asuminen, hoito ja huolenpito, toimintakyvyn ylläpito, lasten hoito ja kasvatus sekä asiointi. Luettelo ei ole tyhjentävä. Kotipalveluun sisältyvät tukipalvelut ovat: ateria-, vaatehuolto- ja siivouspalvelut sekä sosiaalista kanssakäymistä edistävät palvelut. Pitäisikö kotipalveluun sisältyvät tukipalvelut erottaa omaksi palvelumuodokseen?

Ei

10. Vastaavatko kotipalvelun ja tukipalvelujen käsite ja sisältö nykyisiä asiakkaiden tarpeita vai pitäisikö palvelujen nimikettä ja/tai niiden sisältöä muuttaa?

Ei

11. Eduskunnan käsiteltävänä on hallituksen esitys (HE 4/2020 vp), jossa vanhuspalvelulakiin ehdotetaan säännöksiä tehostetun palveluasumisen henkilöstömitoituksesta. Pitäisikö myös kotihoidon henkilöstön määrästä säätää lain tasolla?

Ei

12. JOS vastasitte kyllä kysymykseen 11, kuvatkaa millä tavalla asiasta pitäisi säätää. Olisiko esimerkiksi Laatusuosituksessa hyvän ikääntymisen turvaamiseksi ja palvelujen parantamiseksi 2017–2019 (Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2017:6) oleva suositus kotihoidon henkilöstön määräytymisestä toimiva tapa?

Henkilöstömitoitus ei yksin varmista hyvää palvelun laatua. Palvelujen sisällön ja määrän tulee perustua henkilön yksilölliseen palvelutarpeeseen. Keskeistä on myös arvioida kriittisesti, minkä kuntoisia ikäihmisiä ylipäänsä voidaan hoitaa itsenäisesti kotona asuen arvokas ikääntyminen varmistaen. Myös sosiaalisen elementin varmistaminen on kotihoidon palveluiden osana/rinnalla tärkeää, kun puhutaan elämän laadusta. Jos ikäihmisen toimintakyky ei mahdollista turvallista, itsenäistä liikkumista asunnon ulkopuolelle ja sosiaalisia kanssakäymisiä, on riskinä toimintakyvyn taantuminen, jota ei pystytä pelkästään kotihoidolla tukemaan. Laatu rakentuu paitsi tarpeiden mukaisesta tuesta myös aidoista kohtaamisista ja palveluiden sisällöstä.

13. Tukeeko nykyinen vanhuspalvelulain säännös toimintayksikön johtamisesta (21 §) riittävästi johtamisen kehittämistä?

Ei

14. Mitä muuta haluatte tuoda esiin iäkkäiden henkilöiden palveluja koskevan lainsäädännön kehittämisestä?

lääkäiden henkilöiden palveluja koskevaa lainsäädäntöä tulee kehittää kokonaisuutena. Eri palvelumuotoja on tärkeää tarkastella myös ikäihmisen elämänkaaren, yksilöllisten palveluntarpeiden ja niiden muutostapeiden näkökulmasta sekä miten varmistetaan sujuvuus ja jatkumo eri palveluiden välillä.

Paitsi nykyisiä rakenteita ja palvelumuotoja, sekä niiden suhteita toisiinsa ja vastaavuutta ikäihmisten palvelutarpeiden elämänkaaren, on tärkeää pohtia palvelujen kehittämistä myös vahvalla tulevaisuuspainotuksella, ulos siiloista ja nykyisistä malleista. Miten esimerkiksi teknologiaa voidaan hyödyntää palvelutyön tukena ja tehostaa niukkojen resurssien käyttöä, panostaa henkilöiden työpanosta kohtaamisiin ja laadukkaaseen ikäihmisten elämän tukemiseen.

Myös ennakoivalla hyvivointityöllä on keskeinen rooli tulevien ikäihmisten palveluntarpeiden ja niiden toteuttamiseen tarvittavien resurssien yhtälössä. Osana ikäihmisten palvelujen kehittämistä on keskeistä huomioida mukaan myös ennaltaehkäisevät palvelut ja niiden kehittäminen.

Palvelun laatu rakentuu aina henkilötasolla palveluodotusten ja palvelun sisällön yhtälönä. Ikäihmisen kokema elämän laatu ja yksilöllinen kokemus palvelusta ovat keskeinen mittari, jonka parhaita toteutustapoja on myös tärkeää miettiä, kun kehitetään laadun mittareita.

Saranpää Johanna
Wilhelmiina Palvelut Oy